

DUO

ONDERWIJSONDERZOEK & ADVIES

Rapportage

Onderzoek: Relationale en seksuele vorming in het VO

In opdracht van: Rutgers
Contactpersoon: Luc Lauwers

DUO Onderwijsonderzoek & Advies

Utrecht, januari 2022

Postbus 681
3500 AR Utrecht
Telefoon: 030 263 10 80
e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl
website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

<i>Paragraaf</i>		<i>pagina</i>
1	INLEIDING	2
2	ONDERZOEKSOPZET	3
2.1	Onderzoekmethode en respons	3
2.2	Vragenlijst.....	3
2.3	Rapportage	3
3	SAMENVATTING	4
4	RESULTATEN.....	6
4.1	Docenten biologie en maatschappijleer	6
4.2	Aandacht voor relationele en seksuele vorming op school	7
4.3	Implementatie van het thema relationele en seksuele vorming.....	16
4.4	Inhoud van lessen over relationele en seksuele vorming.....	21
4.5	Bijlage	30

Separate bijlage - Antwoorden op de open vragen

1 INLEIDING

In november-december 2021 heeft DUO Onderwijsonderzoek & Advies in opdracht van Rutgers en Soa Aids Nederland onderzoek gedaan naar relationele en seksuele vorming in het voortgezet onderwijs.

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de mate van seksuele vorming binnen het VO, specifiek naar de mening en ervaringen van docenten biologie en maatschappijleer, die het meeste met (thema's gerelateerd aan) seksuele vorming te maken hebben. Daarnaast zijn ook schoolleiders gevraagd naar hun ervaringen over het onderwerp relationele en seksuele vorming op school om erachter te komen hoe seksuele vorming op VO-scholen leeft.

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek onder docenten biologie, docenten maatschappijleer en schoolleiders in het voortgezet onderwijs.

2 ONDERZOEKSOPZET

2.1 Onderzoekmethode en respons

Het veldwerk is in de periode van 19 november tot en met 20 december 2021 verricht. Het onderzoek is online uitgevoerd. Met de inzet van onze online panels met daarin docenten en schoolleiders VO en onze onderwijsbestanden is de onderstaande respons gerealiseerd:

Onderzoeksgroep	Respons
Docenten biologie	356
Docenten maatschappijleer	154
Docenten ander vak	40
Schoolleiders	213
Totaal	763

2.2 Vragenlijst

De conceptvragenlijst voor het onderzoek is opgesteld door Rutgers. In nauw overleg tussen Rutgers en DUO Onderwijsonderzoek & Advies is de definitieve versie van de vragenlijst tot stand gekomen.

2.3 Rapportage

In deze rapportage tonen we de resultaten van de docenten biologie, docenten maatschappijleer en de schoolleiders in het voortgezet onderwijs. De overige docenten gaven voornamelijk aan dat zij vakken als aardrijkskunde, Duits, economie, Engels, geschiedenis, natuurkunde, Nederlands, O&O en tekenen geven. Resultaten van de docenten die een ander vak geven dan biologie of maatschappijleer worden niet meegenomen in deze rapportage.

De meeste resultaten in de grafieken en tabellen zijn uitgesplitst naar vak (biologie of maatschappijleer) en worden waar mogelijk vergeleken met de resultaten van de schoolleiders.

3 SAMENVATTING

Aan het onderzoek, dat is verricht in november-december 2021, hebben 356 docenten biologie, 154 docenten maatschappijleer en 213 schoolleiders in het voortgezet onderwijs deelgenomen.

In deze paragraaf volgen de belangrijkste resultaten.

1. Op verreweg de meeste scholen (96%) wordt aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming. Op één op de 25 scholen in het voortgezet onderwijs wordt (zo geven de schoolleiders aan) geen aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming. Gebrek aan tijd, onvoldoende expertise en niet beschikken over geschikt lesmateriaal worden als redenen daarvoor genoemd.
2. Docenten besteden met name aandacht aan relationele en seksuele vorming op (min of meer) vaste momenten in het schooljaar en dan met name als er in de reguliere lesmethode aandacht aan wordt besteed. Maar ook vragen van leerlingen en voorvallen/incidenten op school kunnen aanleiding zijn voor aandacht.
3. De mening over de aandacht die op school wordt besteed aan relationele en seksuele vorming is verdeeld: de helft van de docenten maatschappijleer en bijna vier op de tien docenten biologie vinden dat er onvoldoende aandacht aan wordt besteed. En kwart van de schoolleiders vindt dat ook.
4. De helft van de docenten (zowel biologie als maatschappijleer) vindt dat er in hun reguliere lesmethode (die zij voor hun vak gebruiken) voldoende aandacht wordt besteed aan de relationele en seksuele vorming van leerlingen. Naast de mate van aandacht, hebben we docenten ook gevraagd naar de inhoud van hun reguliere lessen: Circa 6 op de 10 docenten is ontevreden over de wijze waarop in hun reguliere lesmethode aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming. Zowel wat betreft 'hoeveelheid aandacht' als 'wijze waarop' zijn binnen het VO belangrijke stappen te zetten.
5. Bijna vier van de tien docenten die in hun lessen aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming maken gebruik van aanvullend lesmateriaal (aanvullend op hun reguliere lesmethode). Circa driekwart van deze docenten is tevreden over de wijze waarop in dit aanvullende lesmateriaal aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming.
6. Alhoewel voor alle voorgelegde onderwerpen op het gebied van relationele en seksuele vorming (van voortplanting tot weerbaarheid en van consent tot seksueel plezier) geldt dat een ruime meerderheid van de docenten en schoolleiders het belangrijk vindt dat er op hun school aandacht aan wordt besteed, lijken lang niet alle onderwerpen daadwerkelijk aan bod te komen. Weinig scholen besteden aandacht aan de onderwerpen seksueel plezier (22%), consent (toestemming) (36%), weerbaarheid en seksuele grensoverschrijding (46%) en veiligheid online (57%). Daarnaast besteden docenten tijdens hun lessen ook relatief weinig aandacht aan de onderwerpen 'verliefdheid en relaties' en 'voortplanting en gezinsvorming'.

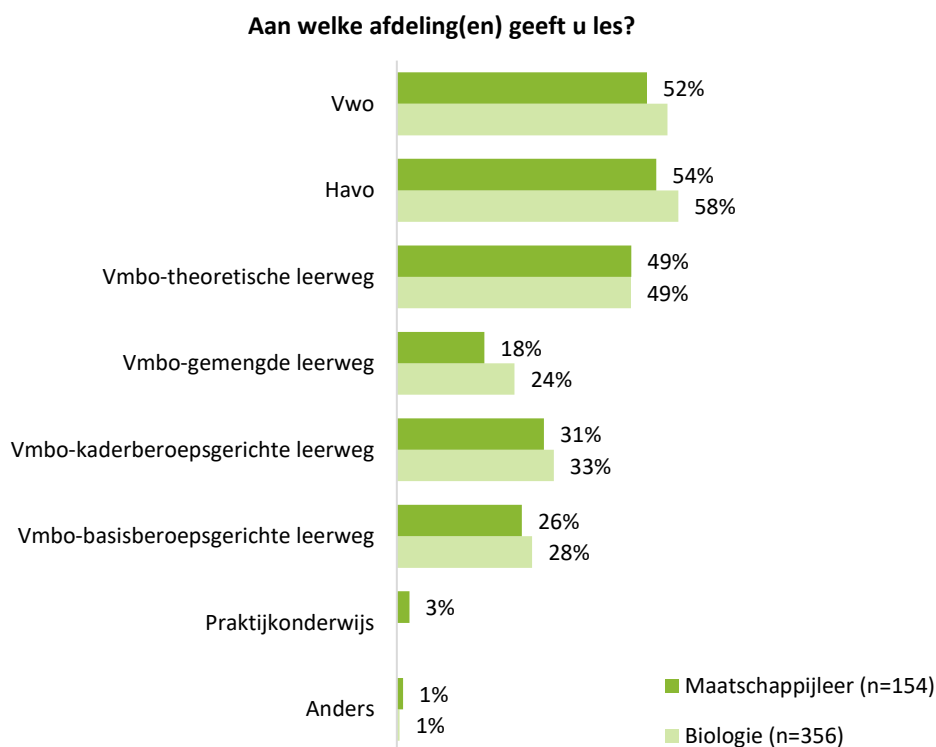
7. Onvoldoende tijd/ruimte in het lesprogramma en weerstand bij leerlingen zijn de vaakst door docenten genoemde barrières bij het lesgeven over relationele en seksuele vorming. En hoewel we de relatie niet (hard) vanuit de onderzoeksresultaten kunnen leggen, lijkt 'ongemak' een reden te zijn waarom docenten aan bepaalde onderwerpen (die meestal niet in de reguliere lesmethode aan bod komen) geen aandacht besteden in hun lessen.
8. Ruim de helft van de schoolleiders en docenten (van docenten biologie zelfs twee derde) geeft aan dat door COVID-19 minder of veel minder aandacht besteed is aan relationele en seksuele vorming.

4 RESULTATEN

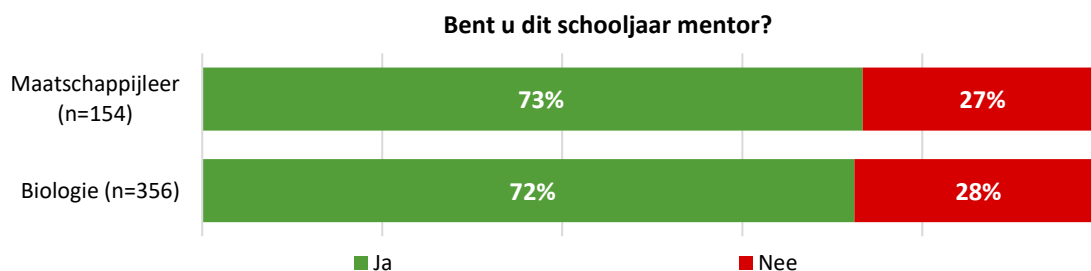
4.1 Docenten biologie en maatschappijleer

We hebben de docenten biologie en maatschappijleer (n=510) allereerst gevraagd aan welke afdeling/welk onderwijsniveau zij lesgeven. De meeste docenten geven aan dat zij lesgeven aan de afdelingen vwo, havo en vmbo-theoretische leerweg.

Het percentage docenten dat lesgeeft aan praktijkonderwijs ligt een stuk lager. Een reden hiervoor kan zijn dat er in Nederland relatief weinig leerlingen onderwijs op dit niveau volgen.

Bijna driekwart van de docenten biologie en maatschappijleer geeft aan dit schooljaar ook mentor te zijn.

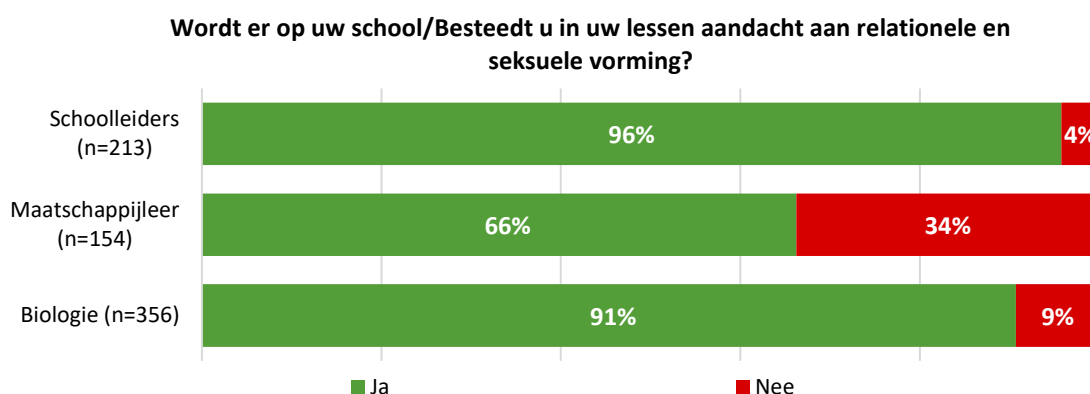

4.2 Aandacht voor relationele en seksuele vorming op school

Belangrijk

We hebben de schoolleiders de meeste vragen voorgelegd voor hun school (i.c. wordt er op uw school in de lessen aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming?) en docenten voor hun eigen lessen/lesprogramma (i.c. besteedt u in uw eigen lessen aandacht aan relationele en seksuele vorming?). Dus elke onderzoeksgroep vanuit een ander/passend perspectief.

Nagenoeg alle (96%) schoolleiders geven aan dat er op hun school aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming. Negen op de tien (91%) docenten biologie besteedt in de lessen aandacht aan relationele en seksuele vorming. Bij de docenten maatschappijleer ligt dit percentage wat lager; twee derde (66%) van hen geeft aan in de lessen aandacht te besteden aan dit onderwerp.

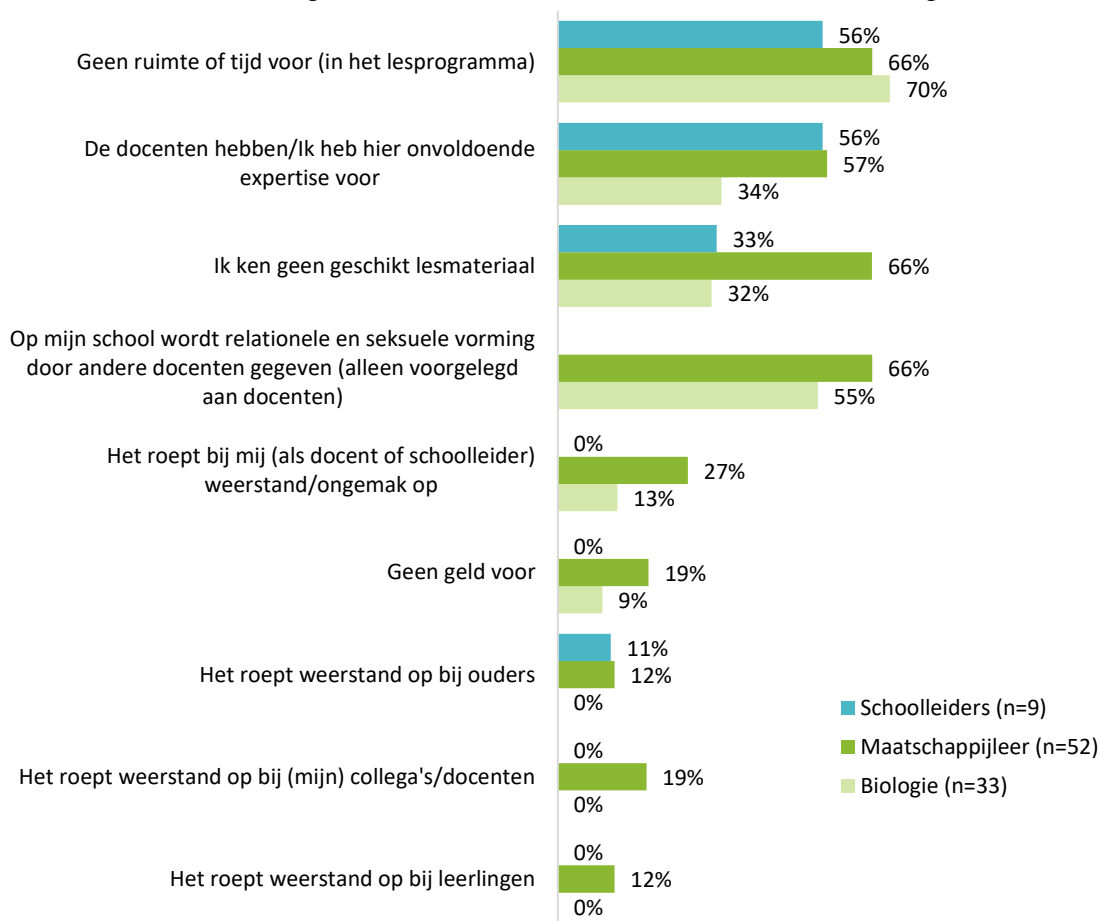
Vervolgens hebben we aan de schoolleiders en docenten die hebben aangegeven geen aandacht te besteden aan relationele en seksuele vorming (9 schoolleiders, 52 docenten maatschappijleer en 33 docenten biologie) gevraagd wat hiervoor de redenen zijn.

Het gebrek aan ruimte en tijd, onvoldoende expertise en het niet kennen van geschikt lesmateriaal zijn hiervoor bij alle doelgroepen belangrijke redenen. Docenten geven daarnaast aan dat zij hier geen aandacht aan besteden omdat andere docenten dit doen.

Naast de onderstaande redenen geven 3 van de 9 schoolleiders nog een andere reden waarom zij op school geen aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming. Deze redenen zijn opgenomen in de separate bijlage met open antwoorden.

Wat is de reden of wat zijn de redenen dat uw school geen aandacht besteedt aan relationele en seksuele vorming/dat u geen relationele en seksuele vorming geeft?

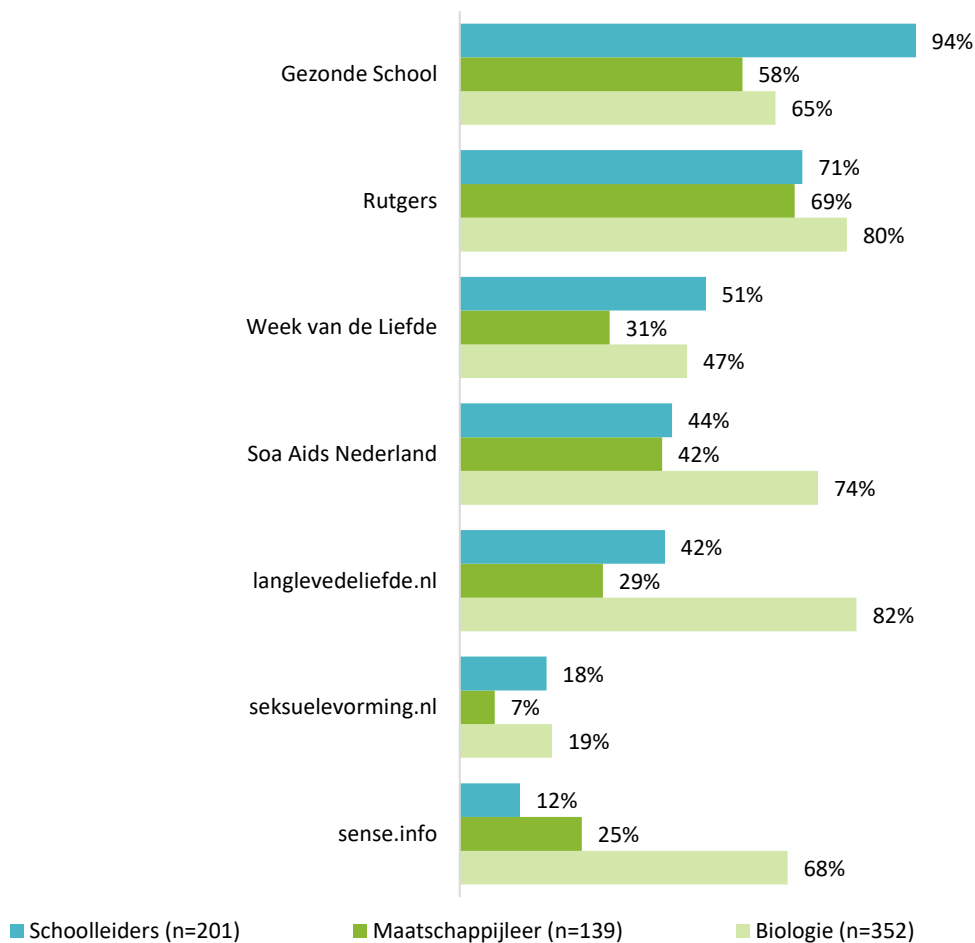
- Indien geen aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming -

We hebben de respondenten die geen aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming vervolgens gevraagd of zij hier wel aandacht aan zouden willen geven. Een kleine meerderheid (53%) van de respondenten geeft aan dit wel te willen doen.

Aan alle docenten en schoolleiders (n=692) hebben we vervolgens een aantal initiatieven en organisaties voorgelegd en gevraagd of zij hier bekend mee zijn. De Gezonde School en Rutgers hebben de grootste bekendheid onder schoolleiders en docenten maatschappijleer. Docenten biologie zijn het meest bekend met langlevedeliefde.nl en Rutgers.

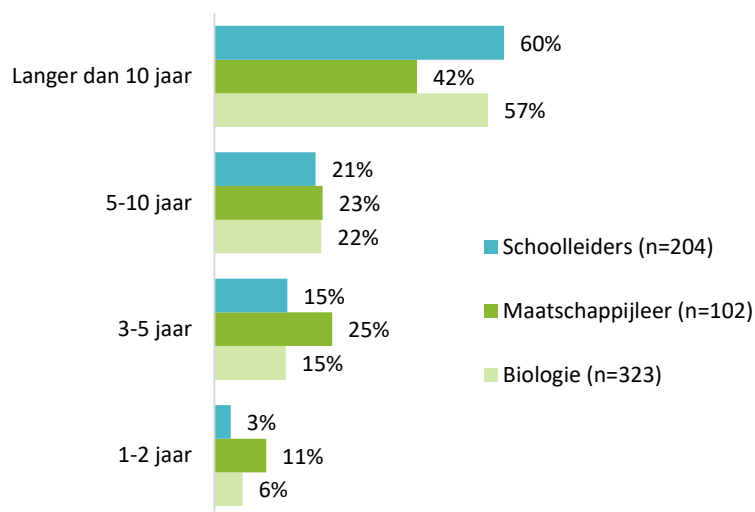
Met welke van onderstaande initiatieven/organisaties bent u bekend?
Meerdere antwoorden mogelijk

Een groot deel van de schoolleiders en docenten die wel aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=629) geeft aan al langer dan 10 jaar aandacht te besteden aan dit thema. De schoolleiders besteden gemiddeld het langst aandacht aan relationele en seksuele vorming, docenten maatschappijleer het minst lang.

Hoe lang besteedt u (in uw lessen) al aandacht aan relationele en seksuele vorming?

- Indien aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming -

Aan de docenten die wel aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425 docenten) hebben we gevraagd om aan te geven in welke leerjaren zij aandacht besteden aan dit onderwerp. Hierbij werden alleen de afdelingen en leerjaren getoond waarvan de docenten eerder hebben aangegeven les aan te geven.

	leerjaar 1	leerjaar 2	leerjaar 3	leerjaar 4	leerjaar 5	leerjaar 6
Praktijkonderwijs (n=5)	80%	60%	20%	40%		
Vmbo-basisberoepsgerichte leerweg (n=140)	42%	45%	68%	62%		
Vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg (163)	43%	44%	61%	62%		
Vmbo-gemengde leerweg (n=116)	41%	47%	68%	70%		
Vmbo-theoretische leerweg (n+248)	41%	42%	68%	70%		
Havo (n=291)	35%	37%	28%	61%	45%	
Vwo (n=208)	53%	52%	34%	74%	69%	60%

Vervolgens hebben we aan deze docenten (die wel aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming, n=425) gevraagd om per leerjaar aan te geven om hoeveel lesuren het gemiddeld gaat. Het merendeel van de leerlingen heeft in de bovenbouw geen biologie (meer). Het aantal lesuren voor de bovenbouw geldt alleen voor leerlingen die biologie hebben gekozen.

In de onderstaande tabellen tonen we het gemiddeld aantal uren dat door de docenten is genoemd. Hierbij hebben we alleen de docenten meegenomen die daadwerkelijk een aantal uren hebben ingevuld. Tussen haakjes tonen we de standaarddeviatie (de spreiding ten opzichte van het gemiddelde).

Docenten <u>biologie</u>	leerjaar 1	leerjaar 2	leerjaar 3	leerjaar 4	leerjaar 5	leerjaar 6
Praktijkonderwijs						
Vmbo-basisberoepsgerichte leerweg	1,78 (0,67)	3,00 (3,65)	3,05 (5,30)	2,64 (1,45)		
Vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg	1,57 (0,51)	2,54 (2,01)	2,42 (0,93)	2,80 (1,49)		
Vmbo-gemengde leerweg	1,63 (0,52)	2,46 (2,13)	2,55 (1,55)	3,05 (1,65)		
Vmbo-theoretische leerweg	1,83 (0,62)	2,22 (1,90)	2,51 (1,62)	3,02 (1,62)		
Havo	1,57 (0,53)	2,00 (1,00)	1,71 (0,46)	2,54 (0,97)	2,64 (1,29)	
Vwo	1,78 (0,44)	2,03 (1,09)	1,61 (0,50)	2,22 (0,82)	1,70 (0,82)	2,11 (0,93)
Anders	2,00 (0,00)					

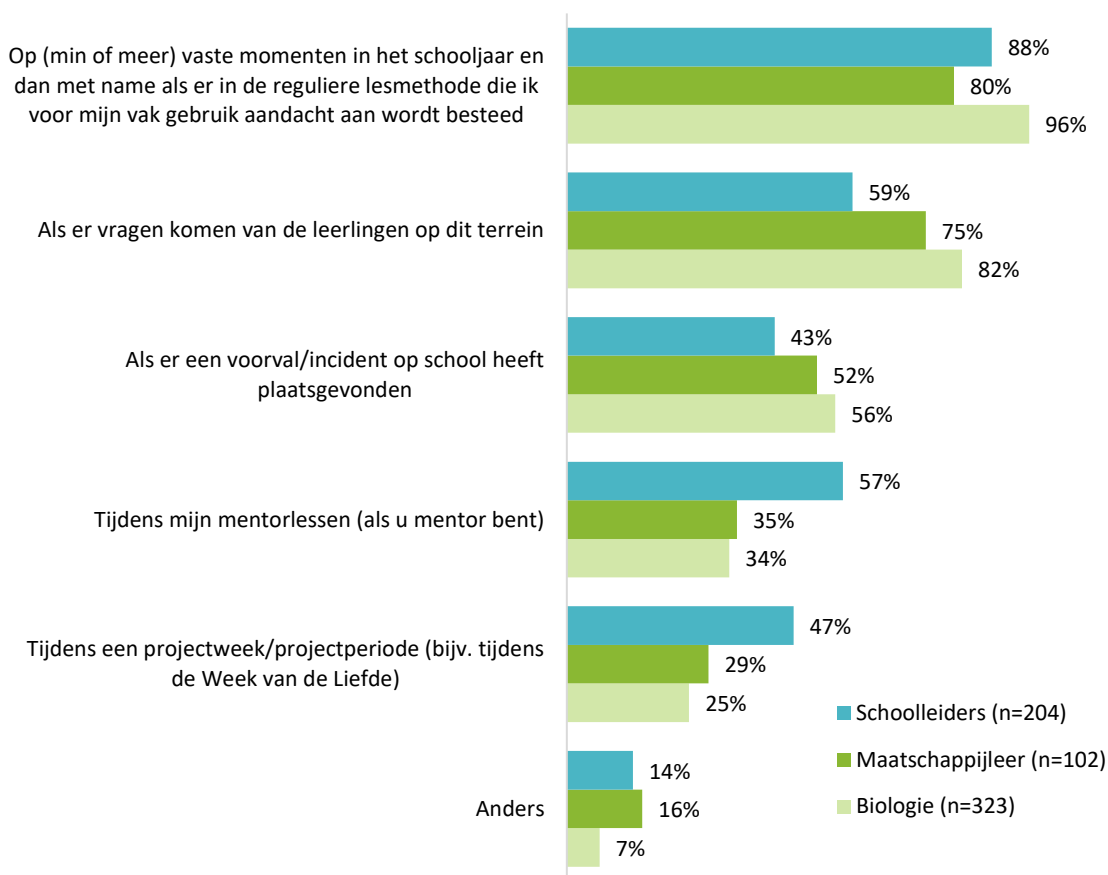
Docenten <u>maatschappijleer</u>	leerjaar 1	leerjaar 2	leerjaar 3	leerjaar 4	leerjaar 5	leerjaar 6
Praktijkonderwijs	10,50 (13,44)	1,00 (0,00)	2,00 (0,00)	1,00 (0,00)		
Vmbo-basisberoepsgerichte leerweg	2,33 (1,53)	2,60 (1,14)	1,88 (1,23)	1,94 (1,30)		
Vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg	1,75 (0,96)	3,33 (1,86)	2,00 (1,22)	1,89 (1,08)		
Vmbo-gemengde leerweg			1,77 (0,83)	1,64 (0,92)		
Vmbo-theoretische leerweg	5,00 (4,63)	2,00 (0,82)	2,59 (2,68)	2,33 (1,09)		
Havo	2,50 (0,71)	1,80 (0,84)	1,67 (1,15)	1,85 (0,50)	2,63 (1,19)	
Vwo	2,50 (0,71)	2,00 (0,82)	1,67 (1,15)	1,80 (0,50)	2,36 (1,34)	2,80 (1,10)
Anders					2,00 (2,12)	

De schoolleiders en docenten die hebben aangegeven wel aandacht te besteden aan relationele en seksuele vorming (n=629) hebben we daarnaast gevraagd wanneer zij dit doen. Het overgrote deel van de schoolleiders en docenten geven aan dit op vaste momenten in het schooljaar te doen en dan met name wanneer dit in de reguliere lesmethode aan bod komt. De meerderheid van de schoolleiders en docenten geven eveneens aan dat er aandacht aan het onderwerp wordt besteed als er vragen komen van leerlingen op dit terrein.

Wanneer besteden docenten in hun lessen/besteedt u in uw lessen aandacht aan relationele en seksuele vorming?

Meerdere antwoorden mogelijk

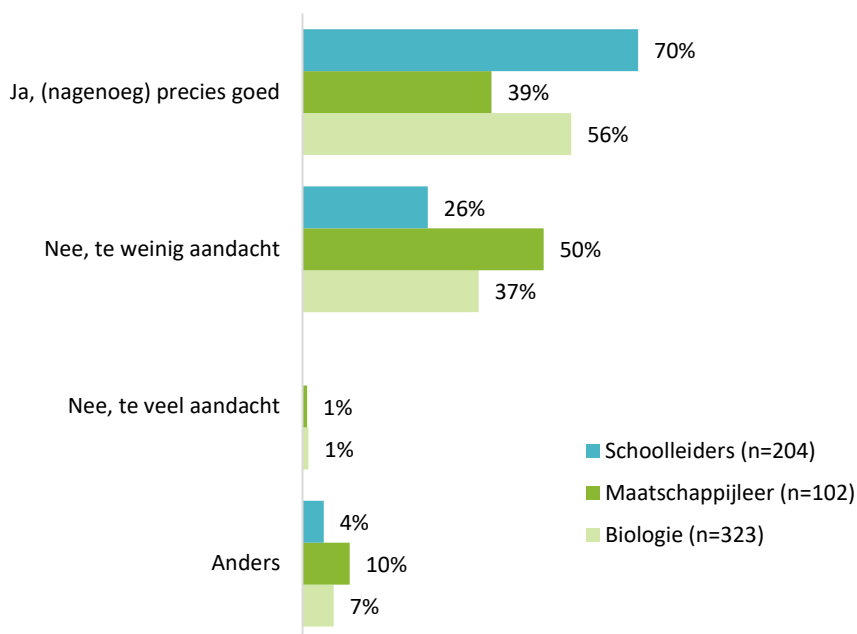
- Indien aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming -

De meerderheid van de schoolleiders en docenten biologie is tevreden over de aandacht die op hun school wordt besteed aan de relationele en seksuele vorming (n=629) van leerlingen (70% en 56%). De helft van de docenten maatschappijleer geeft echter aan dat er te weinig aandacht aan wordt besteed. Slechts een enkeling vindt dat er te veel aandacht aan het thema wordt besteed.

Bent u tevreden over de aandacht die op uw school wordt besteed aan de relationele en seksuele vorming van de leerlingen?

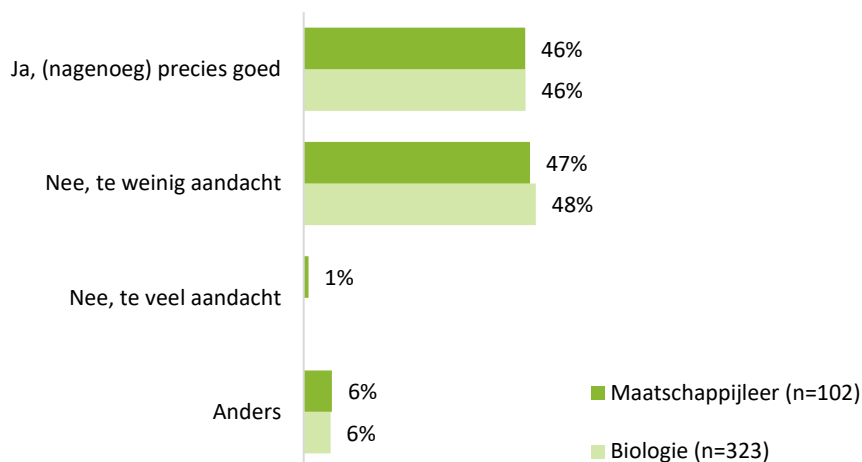
- Indien aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming -

Iets minder dan de helft van de docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) is tevreden over de aandacht die in hun reguliere lesmethode wordt besteed aan de relationele en seksuele vorming van de leerlingen (46%). Een vergelijkbaar deel van de docenten (47% van de docenten maatschappijleer en 48% van de docenten biologie) vindt dat er te weinig aandacht aan wordt besteed.

Bent u tevreden over de aandacht die in uw reguliere lesmethode wordt besteed aan de relationele en seksuele vorming van de leerlingen?

- Indien aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming -

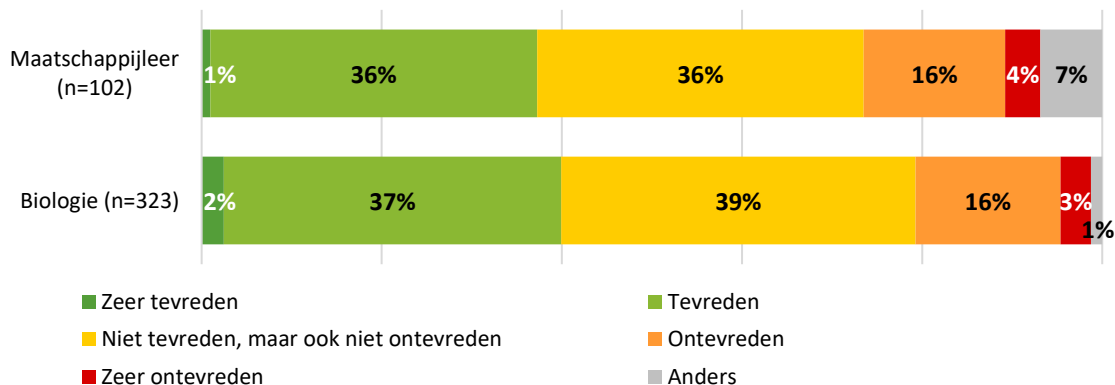
Voor het vak biologie is 'Biologie voor jou' van Malmberg veruit de meest gebruikte lesmethode. Voor maatschappijleer wordt de lesmethode 'Thema's Maatschappijleer' van Essener het meest gebruikt. Het volledige overzicht van de gebruikte reguliere lesmethoden is terug te vinden in de separate bijlage met open antwoorden.

4.3 Implementatie van het thema relationele en seksuele vorming

We hebben de docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) tevens gevraagd of ze tevreden zijn over de wijze waarop in hun reguliere lesmethode aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming. Ongeveer twee vijfde van de docenten is (zeer) tevreden over de wijze waarop hier aandacht aan wordt besteed in de reguliere lesmethode. Eenzelfde deel van de docenten is hier niet tevreden over, maar ook niet ontevreden. Circa een vijfde van de docenten is (zeer) ontevreden over de wijze waarop er aandacht aan wordt besteed.

Bent u tevreden over de wijze waarop in uw reguliere lesmethode aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming? Dus met andere woorden over 'de inhoud'.

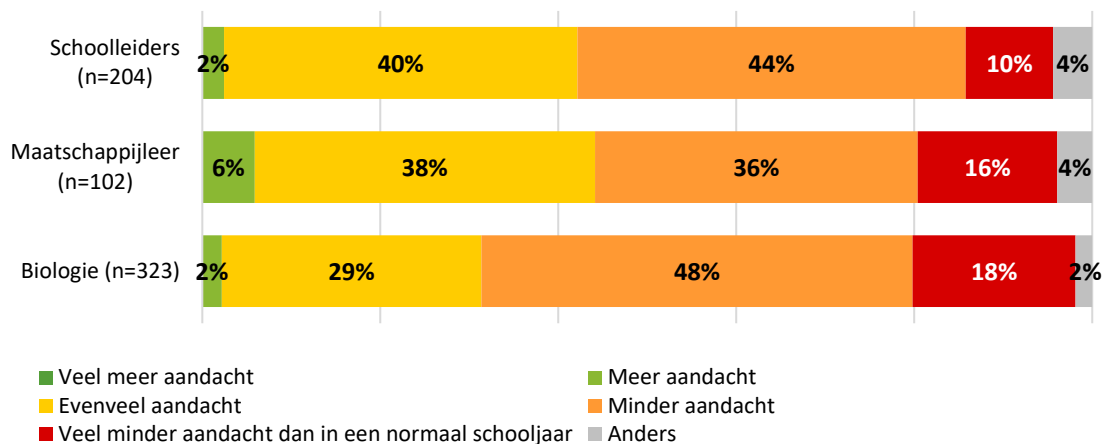
- Indien aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming -

De meerderheid van de schoolleiders en docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=692) geeft aan dat zij door COVID-19 (veel) minder aandacht hebben besteed aan relationele en seksuele vorming. Slechts 2% tot 6% geeft aan dat zij door COVID-19 meer aandacht aan het onderwerp hebben besteed.

Heeft COVID-19 invloed gehad op de aandacht die (u) het afgelopen schooljaar (2020-2021) op uw school is besteed/heeft gegeven in uw lessen aan relationele en seksuele vorming?

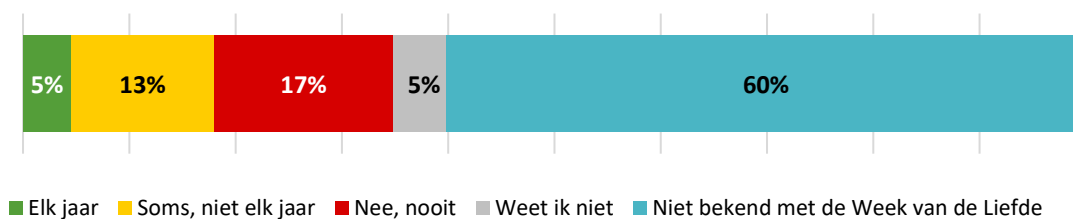
- Indien aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming -

Van alle respondenten geeft 5% aan dat hun school elk jaar meedoet met de Week van de Liefde, 13% doet soms mee.

Doet uw school mee aan de Week van de Liefde?

- (n=692) -

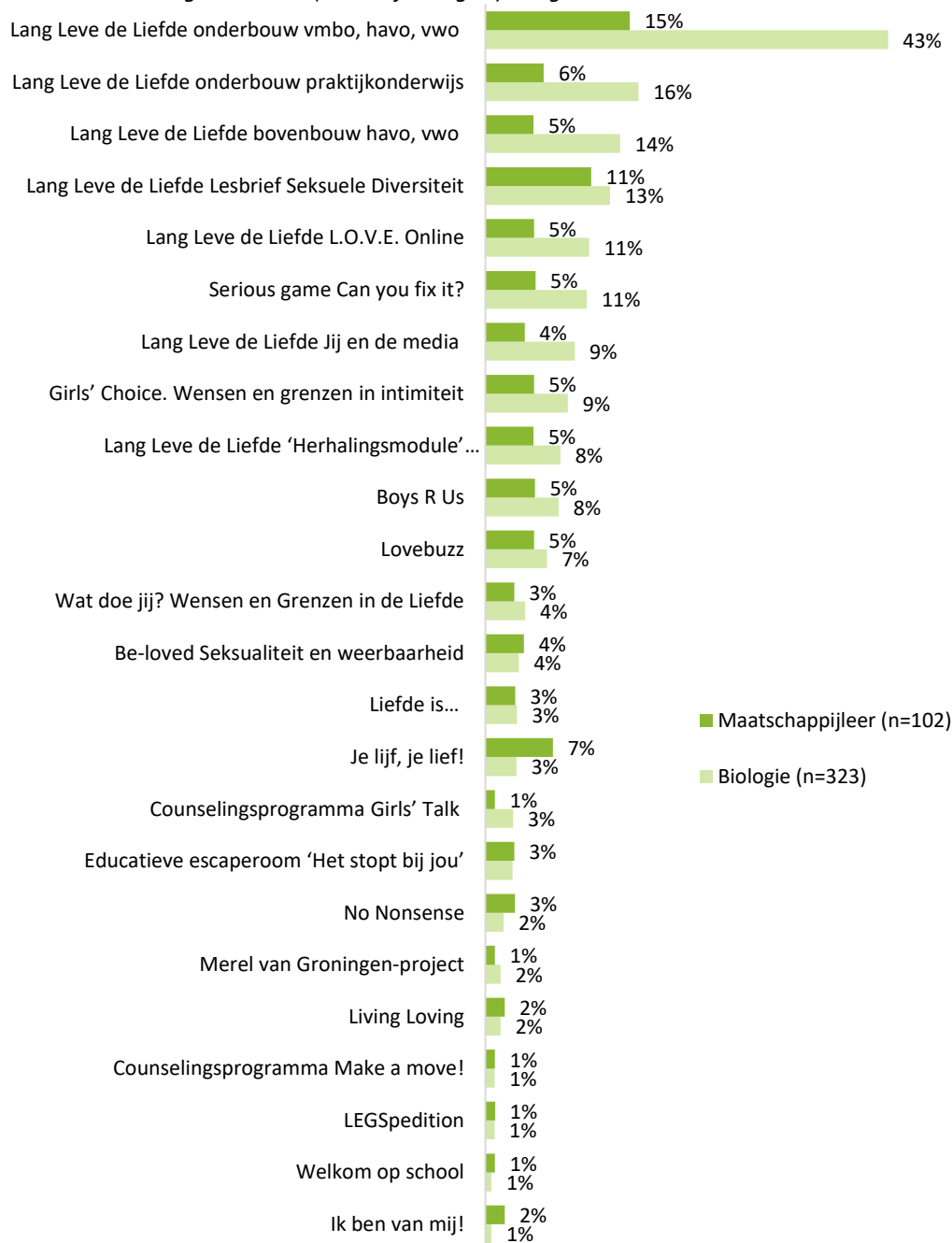

Daarnaast hebben we aan de docenten die wel aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) gevraagd om aan te geven of zij of hun collega's gebruikmaken van een aantal voorgelegde lesmaterialen op dit gebied (grafiek op de volgende pagina). De aanvullende materialen van Lang Leve de Liefde worden over het algemeen het meest gebruikt door de docenten, en dan voornamelijk door de docenten biologie. Het materiaal van 'Lang Leve de Liefde onderbouw vmbo, havo, vwo' wordt door ruim twee vijfde (43%) van de docenten biologie gebruikt. Opvallend is wel dat maar een klein deel van de docenten (2% van de docenten biologie, zie pagina 20) alle lessuggesties precies conform de aanwijzingen uitvoert. De meeste docenten kiezen zelf wat ze hieruit (willen) meenemen.

Van alle docenten biologie die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=323) maakt 43% (n=140) gebruik van aanvullend materiaal, 62% (n=183) van de docenten biologie maakt alleen gebruik van de reguliere lesmethode bij het behandelen van relationele en seksuele vorming. Onder de docenten maatschappijleer is het aandeel dat gebruikmaakt van aanvullend lesmateriaal lager. Van de docenten maatschappijleer die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=102) maakt 21% (n=21) gebruik van aanvullend materiaal, 79% (n=81) van de docenten maatschappijleer maakt alleen gebruik van de reguliere lesmethode bij het behandelen van relationele en seksuele vorming.

Kunt u aangeven of u of collega's van u gebruik maken van deze aanvullende materialen?

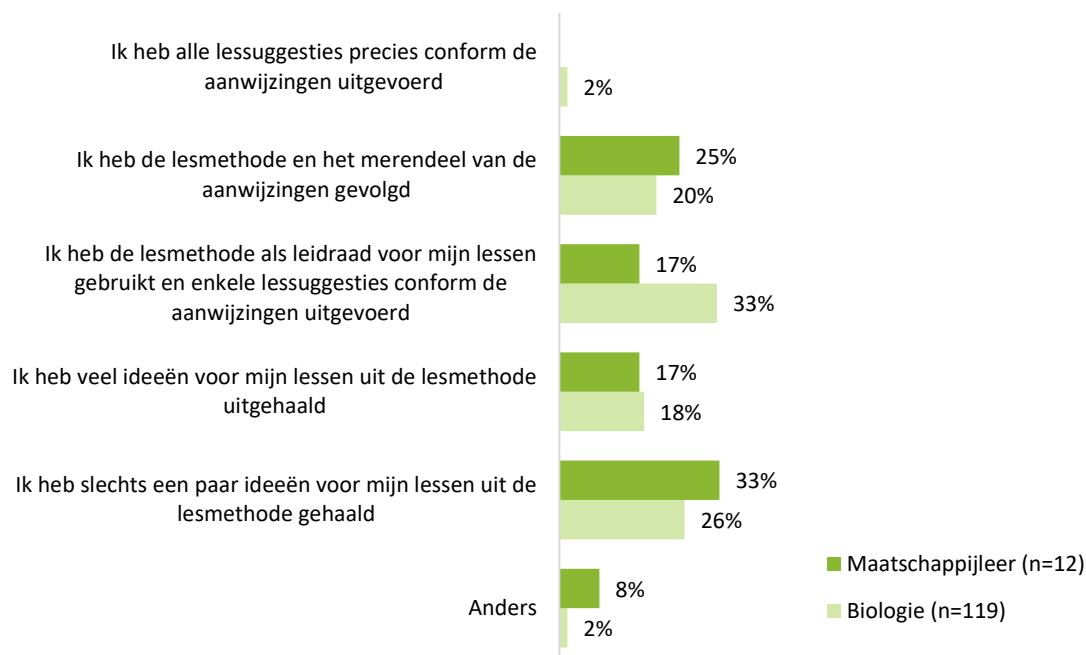
- Percentage docenten (inclusief collega's) dat gebruikmaakt van de materialen -

Aan de docenten die gebruik hebben gemaakt van een Lang Leve de Liefde-lespakket (n=131) hebben we vervolgens gevraagd op welke wijze zij dit pakket hebben gebruikt. De wijze waarop zij dit hebben gebruikt varieert sterk van het halen van slechts een paar ideeën uit de lesmethode voor hun lessen tot het volgen van de lesmethode en het merendeel van de aanwijzingen.

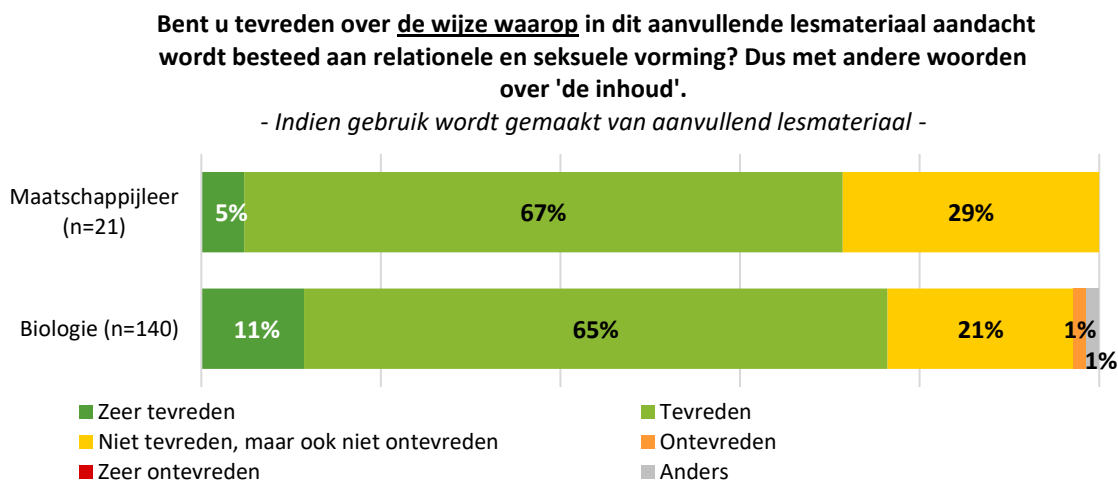
Wat past het beste bij de wijze waarop u het Lang Leve de Liefde-lespakket heeft gebruikt?

- Indien gebruik wordt gemaakt van een Lang Leve de Liefde-lespakket -

4.4 Inhoud van lessen over relationele en seksuele vorming

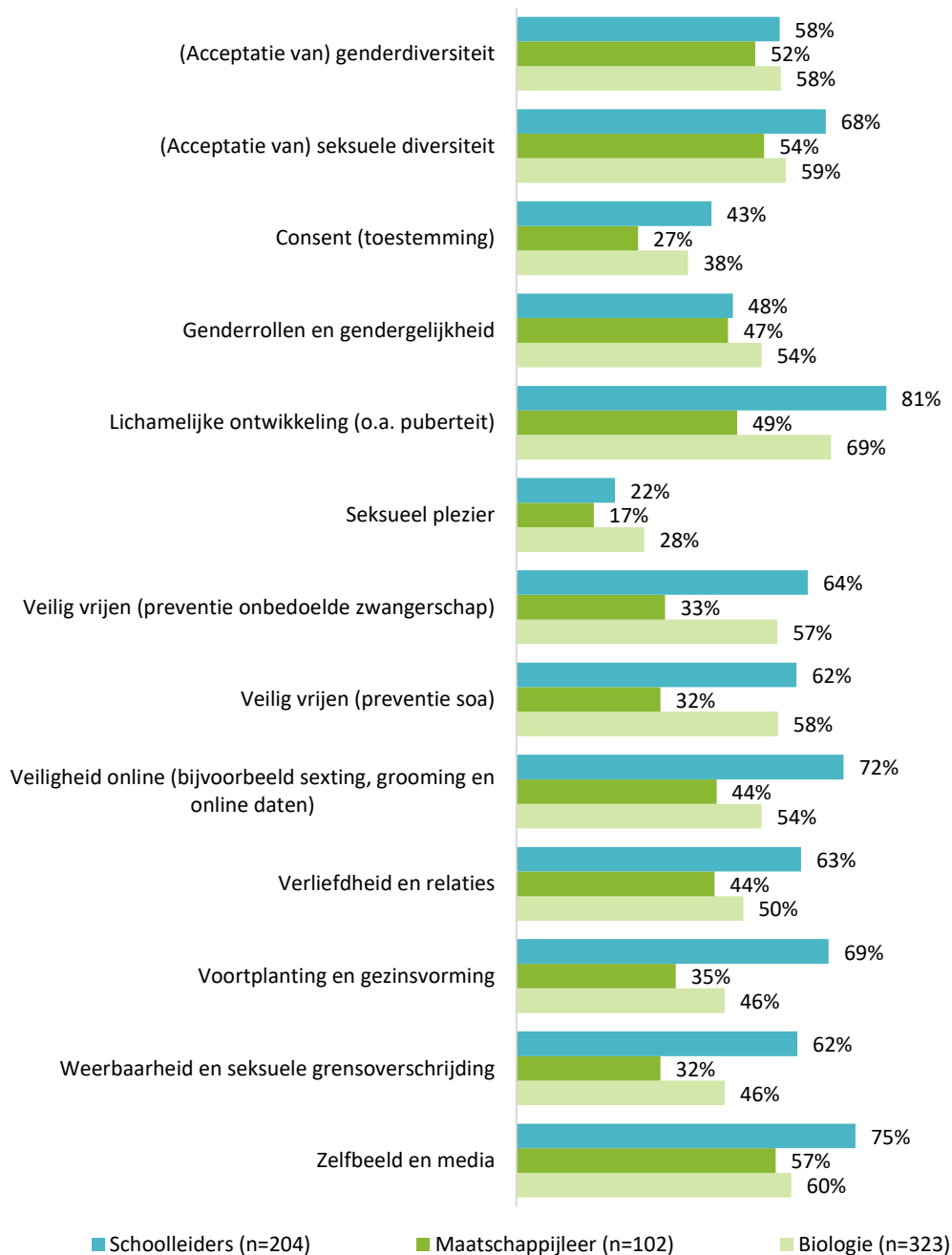
Aan de docenten die gebruik hebben gemaakt van één of meerdere van de aanvullende lesmaterialen (n=161) hebben we gevraagd of ze tevreden zijn over de wijze waarop in dit aanvullende lesmateriaal aandacht wordt besteed aan relationele en seksuele vorming. De ruime meerderheid is hierover (zeer) tevreden.

We hebben de schoolleiders en docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=629) ook gevraagd in welke mate de verschillende onderwerpen op dit gebied op hun school aan de orde komen (grafiek op volgende pagina).

Schoolleiders geven over het algemeen vaker aan dat de onderwerpen op hun school worden behandeld. Lichamelijke ontwikkeling wordt volgens hen het vaakst op school behandeld (81%). Docenten biologie geven aan dat er op hun school voornamelijk aandacht wordt besteed aan de onderwerpen lichamelijke ontwikkeling (69%), zelfbeeld en media (60%) en (acceptatie van) seksuele diversiteit (59%). Docenten maatschappijleer geven relatief vaak aan dat op hun school de onderwerpen zelfbeeld en media (57%), (acceptatie van) seksuele diversiteit (54%) en (acceptatie van) genderdiversiteit (52%) aan de orde komen.

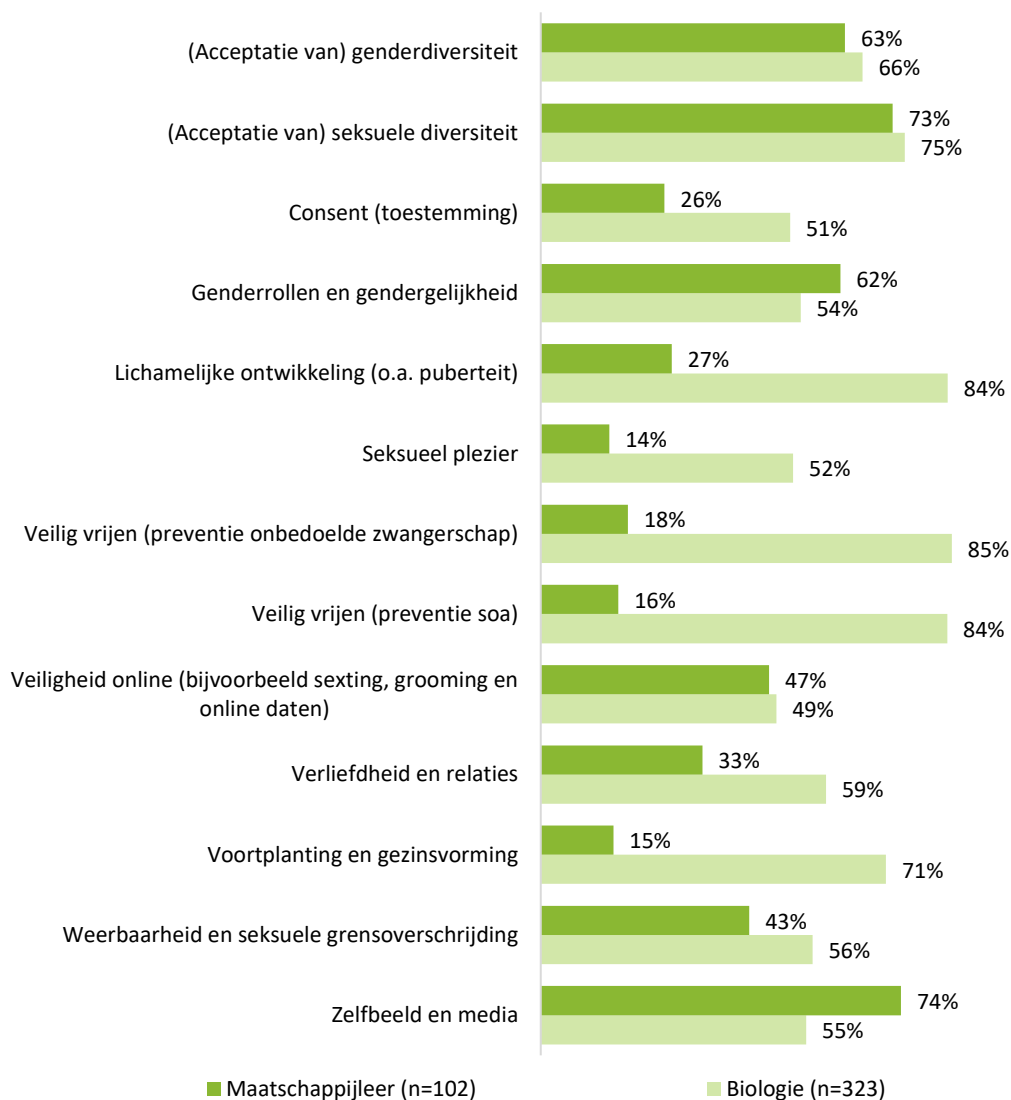
In welke mate komen de onderstaande onderwerpen op het gebied van relationele en seksuele vorming op uw school aan de orde?
 - Percentage respondenten dat hier regelmatig of vaak aandacht aan besteed -

Aan docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) hebben we ook gevraagd in welke mate de verschillende onderwerpen op dit gebied tijdens hun lessen aan de orde komen. Docenten biologie besteden voornamelijk aandacht aan veilig vrijen (preventie onbedoelde zwangerschap) (85%), lichamelijke ontwikkeling (84%) en veilig vrijen (preventie soa) (84%). Docenten maatschappijleer besteden vooral aandacht aan zelfbeeld en media (74%) en (acceptatie van) seksuele diversiteit (73%). Docenten besteden gemiddeld de minste aandacht aan seksueel plezier, verliefdheid en relaties, consent (toestemming) en voortplanting en gezinsvorming.

In welke mate komen de onderstaande onderwerpen tijdens uw lessen relationele en seksuele vorming aan de orde?

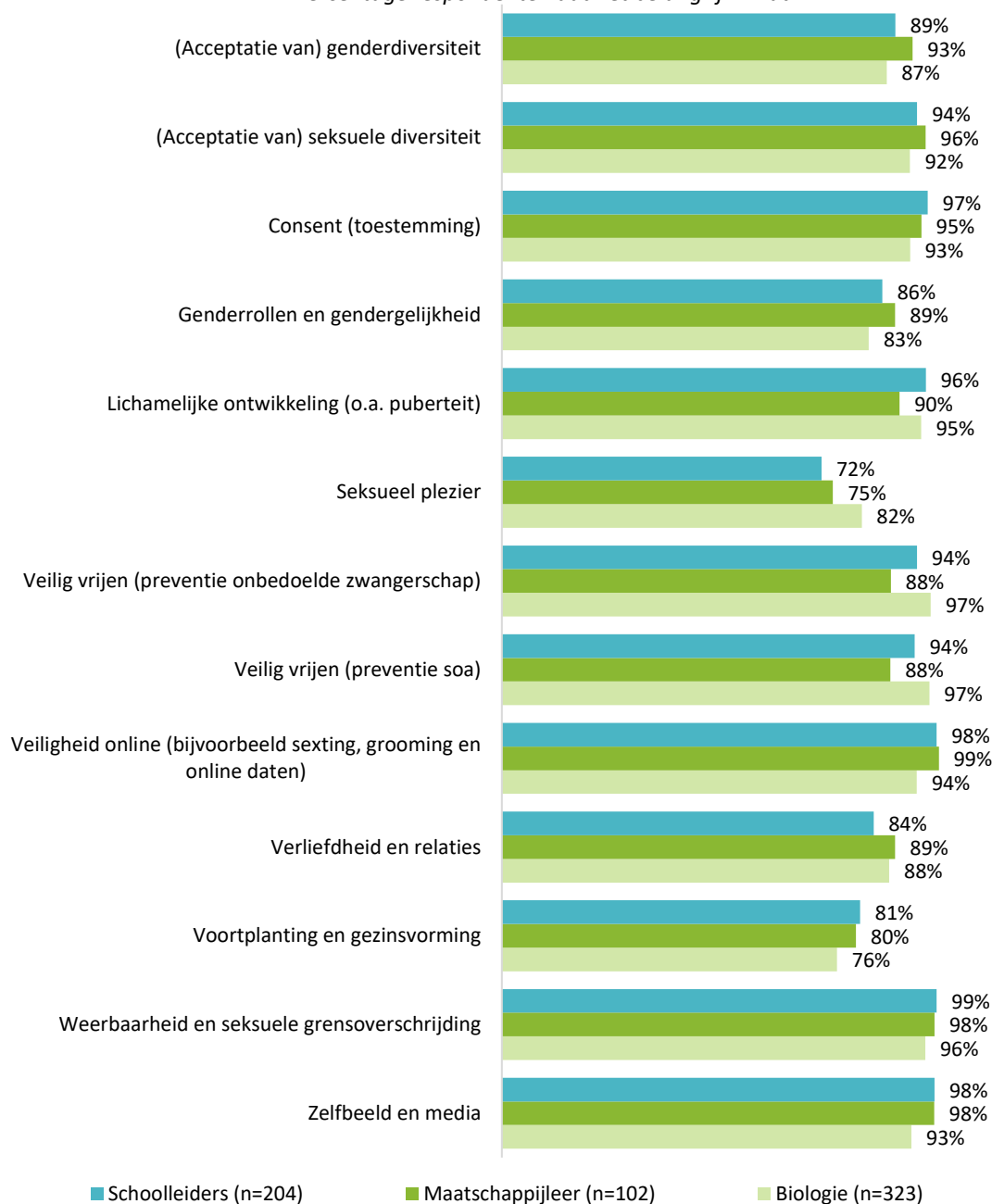
- Percentage respondenten dat hier regelmatig of vaak aandacht aan besteed -

Schoolleiders en docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=629) hebben we daarnaast gevraagd hoe belangrijk zij het vinden dat er aandacht wordt besteed aan de voorgelegde onderwerpen. Bij alle onderwerpen geeft een relatief groot deel van de respondenten aan dat zij het onderwerp belangrijk vinden (overall meer dan 72%).

Hoe belangrijk vindt u het dat aan deze onderwerpen op uw school aandacht wordt besteed?

- Percentage respondenten dat het belangrijk vindt -

Vervolgens hebben we de schoolleiders en docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=629) gevraagd bij welke vakken/lessen zij de onderstaande onderwerpen vinden passen. De drie onderstaande tabellen tonen de resultaten naar groep respondenten (schoolleiders, docenten biologie en docenten maatschappijleer). In het **groen** is per onderwerp aangegeven bij welk vak/ welke les de respondenten het onderwerp het beste vinden passen (het hoogste percentage per onderwerp).

Schoolleiders	Biologie	Maatschappijleer	Mentorles	Past nergens bij	Weet ik niet
(Acceptatie van) genderdiversiteit	9%	46%	42%	2%	1%
(Acceptatie van) seksuele diversiteit	11%	45%	42%	1%	1%
Consent (toestemming)	5%	23%	62%	3%	6%
Genderrollen en gendergelijkheid	9%	48%	39%	2%	1%
Lichamelijke ontwikkeling (o.a. puberteit)	90%	1%	6%	1%	1%
Seksueel plezier	50%	7%	22%	12%	9%
Veilig vrijen (preventie onbedoelde zwangerschap)	79%	3%	16%	1%	1%
Veilig vrijen (preventie soa)	81%	2%	14%	1%	1%
Veiligheid online (bijvoorbeeld sexting, grooming en online daten)	2%	17%	77%	2%	2%
Verliefdheid en relaties	27%	10%	53%	4%	5%
Voortplanting en gezinsvorming	81%	8%	6%	2%	3%
Weerbaarheid en seksuele grensoverschrijding	5%	25%	66%	3%	2%

Docenten <u>biologie</u>	Biologie	Maatschappijleer	Mentorles	Past nergens bij	Weet ik niet
(Acceptatie van) genderdiversiteit	39%	39%	20%	1%	1%
(Acceptatie van) seksuele diversiteit	46%	32%	18%	2%	2%
Consent (toestemming)	24%	29%	38%	3%	6%
Genderrollen en gendergelijkheid	23%	54%	19%	2%	3%
Lichamelijke ontwikkeling (o.a. puberteit)	98%	1%	1%	0%	0%
Seksueel plezier	77%	3%	9%	5%	6%
Veilig vrijen (preventie onbedoelde zwangerschap)	98%	0%	1%	0%	0%
Veilig vrijen (preventie soa)	98%	0%	1%	0%	0%
Veiligheid online (bijvoorbeeld sexting, grooming en online daten)	13%	28%	54%	2%	3%
Verliefdheid en relaties	57%	10%	26%	5%	3%
Voortplanting en gezinsvorming	80%	13%	3%	2%	3%
Weerbaarheid en seksuele grensoverschrijding	29%	26%	41%	2%	2%

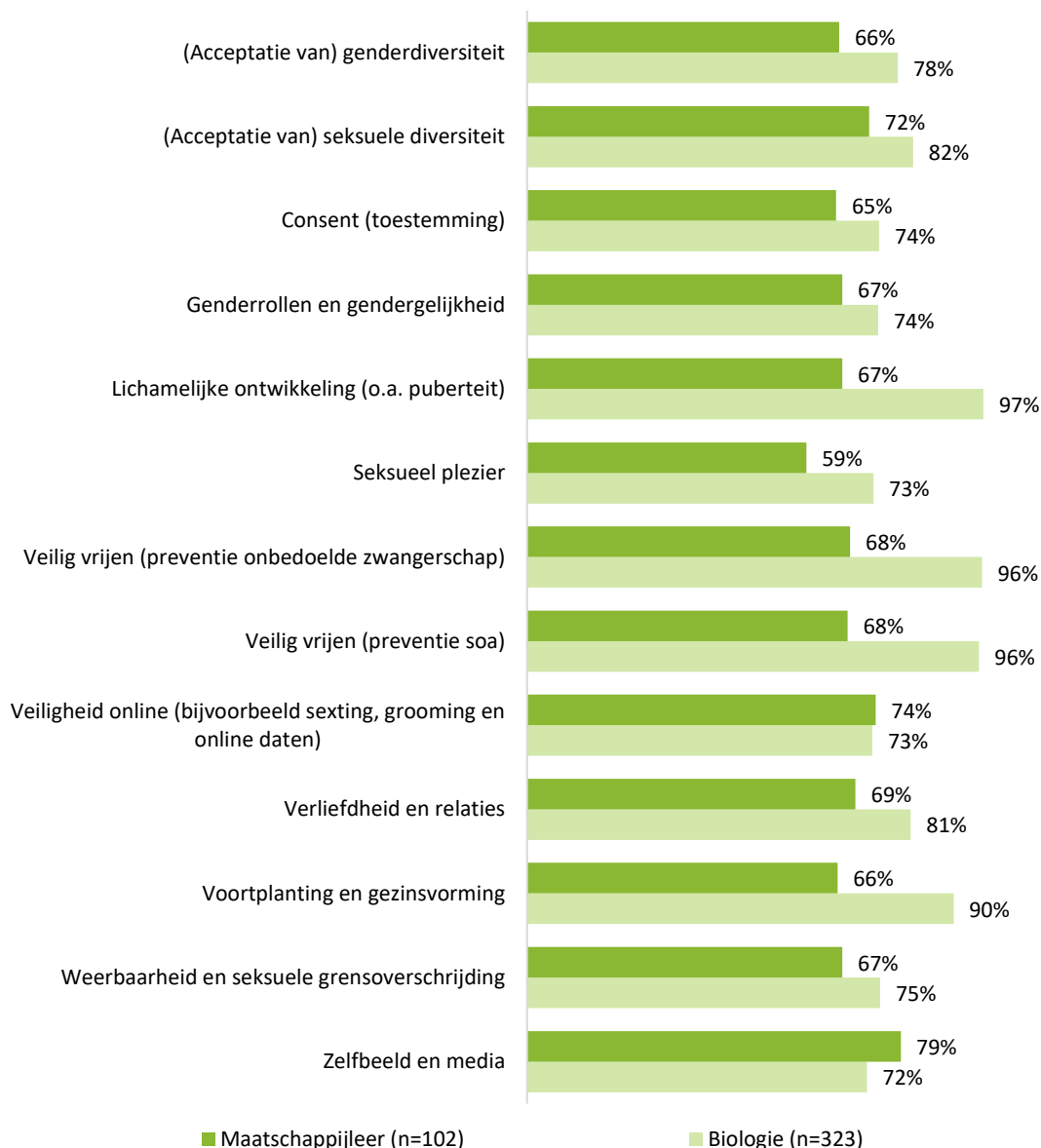
Docenten <u>maatschappijleer</u>	Biologie	Maatschappijleer	Mentorles	Past nergens bij	Weet ik niet
(Acceptatie van) genderdiversiteit	6%	76%	16%	1%	1%
(Acceptatie van) seksuele diversiteit	3%	79%	16%	1%	1%
Consent (toestemming)	13%	39%	39%	4%	6%
Genderrollen en gendergelijkheid	6%	79%	12%	2%	1%
Lichamelijke ontwikkeling (o.a. puberteit)	92%	6%	1%	1%	0%
Seksueel plezier	53%	13%	22%	6%	6%
Veilig vrijen (preventie onbedoelde zwangerschap)	79%	6%	10%	2%	3%
Veilig vrijen (preventie soa)	79%	8%	9%	2%	2%
Veiligheid online (bijvoorbeeld sexting, grooming en online daten)	4%	54%	41%	0%	1%
Verliefdheid en relaties	19%	28%	42%	8%	4%
Voortplanting en gezinsvorming	82%	12%	2%	1%	3%
Weerbaarheid en seksuele grensoverschrijding	13%	40%	42%	4%	2%

We hebben de docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) de thema's voorgelegd waaraan zij aandacht besteden in hun lessen en gevraagd hoe zij het vinden om hier les over te geven. Voornamelijk de thema's lichamelijke ontwikkeling en veilig vrijen worden belangrijk gevonden.

U geeft aan in uw lessen wel aandacht te besteden aan de volgende thema's.

Hoe vindt u het om les te geven over onderstaande thema's?

- Percentage respondenten dat het makkelijk vindt -

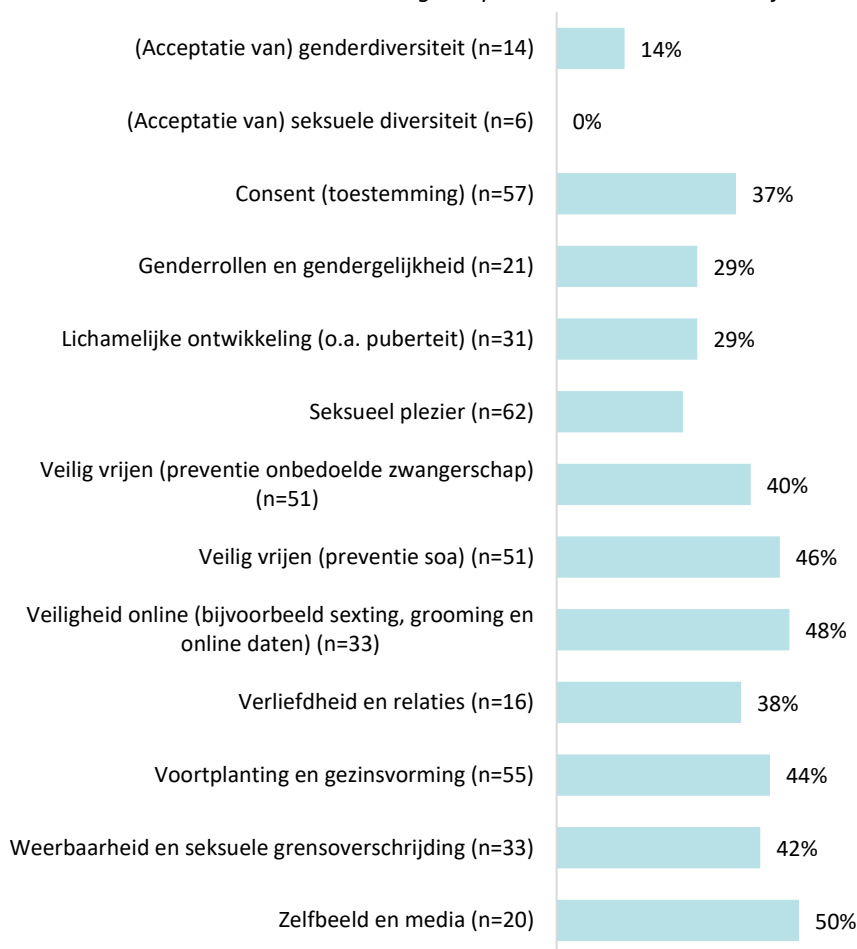
We hebben de docenten (n=425) over de thema's waaraan zij in hun lessen geen aandacht besteden gevraagd hoe zij het zouden vinden om deze onderwerpen te behandelen in hun lessen. Bij alle thema's die niet door de docenten worden behandeld geeft een relatief laag percentage (overal 50% of minder) aan dat dit hen makkelijk lijkt om te geven.

U geeft aan in uw lessen geen aandacht te besteden aan de volgende thema's.

Hoe vindt u het om les te geven over onderstaande thema's?

Docenten biologie en maatschappijleer

- Percentage respondenten dat het makkelijk vindt -

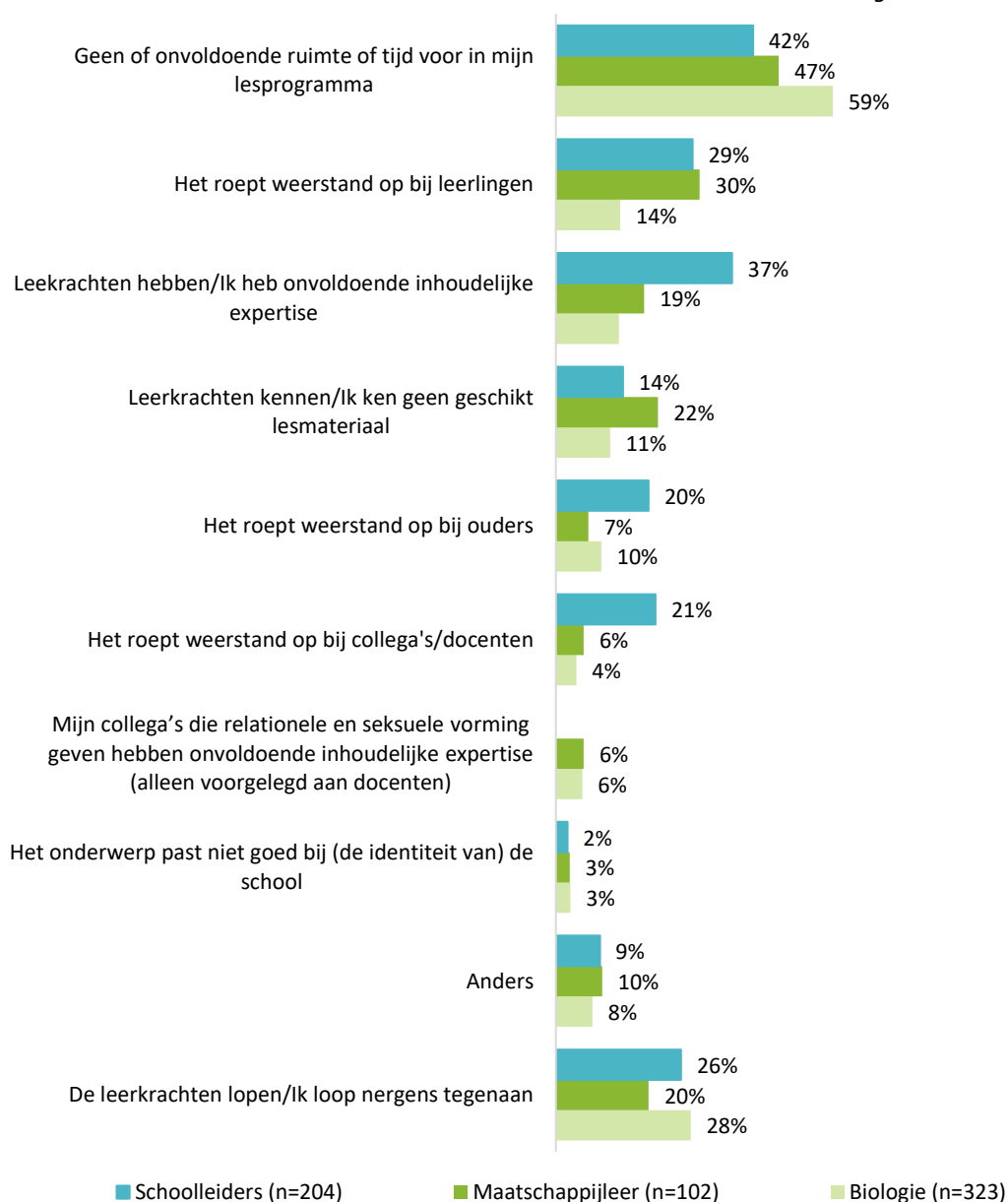

Ongeveer de helft van de schoolleiders en docenten die aandacht besteden aan relationele en seksuele vorming (n=425) geeft aan bij het lesgeven over relationele en seksuele vorming aan te lopen tegen het feit dat zij hier geen of onvoldoende ruimte voor hebben in hun lesprogramma. Ongeveer een kwart noemt dat de docenten/zijzelf nergens tegenaan lopen.

Waar loopt u/lopen docenten tegenaan bij het lesgeven over relationele en seksuele vorming?

Meerdere antwoorden mogelijk

- Indien aandacht besteed aan relationele en seksuele vorming -

4.5 Bijlage

In de onderstaande tabellen tonen we per onderwijsniveau aan welke leerjaren de docenten lesgeven.

Docenten <u>biologie</u>	leerjaar 1	leerjaar 2	leerjaar 3	leerjaar 4	leerjaar 5	leerjaar 6
Praktijkonderwijs (n=1)	100%	100%	0%	0%	-	-
Vmbo-basisberoepsgerichte leerweg (n=100)	51%	54%	62%	58%	-	-
Vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg (n=116)	53%	53%	53%	60%	-	-
Vmbo-gemengde leerweg (n=87)	51%	60%	67%	70%	-	-
Vmbo-theoretische leerweg (n=173)	54%	53%	69%	66%	-	-
Havo (n=208)	46%	49%	35%	51%	47%	-
Vwo (n=200)	52%	49%	32%	51%	50%	52%
Anders (n=2)	50%	0%	50%	50%	0%	0%

Docenten <u>maatschappijleer</u>	leerjaar 1	leerjaar 2	leerjaar 3	leerjaar 4	leerjaar 5	leerjaar 6
Praktijkonderwijs (n=4)	75%	50%	25%	50%	-	-
Vmbo-basisberoepsgerichte leerweg (n=40)	20%	23%	83%	73%	-	-
Vmbo-kaderberoepsgerichte leerweg (n=47)	19%	19%	83%	66%	-	-
Vmbo-gemengde leerweg (n=29)	10%	10%	72%	69%	-	-
Vmbo-theoretische leerweg (n=75)	12%	16%	65%	77%	-	-
Havo (n=83)	8%	8%	10%	87%	40%	-
Vwo (n=80)	10%	13%	9%	65%	56%	28%
Anders (n=2)	50%	50%	0%	0%	50%	0%